

Dr. Nagy Sándor
ügyvédi irodáját József főherczeg-ut 12. szám I. em.
helyezte át.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1902. JÚNIUS HÓ 29.

II. ÉVFOLYAM 13. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

== ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA. ==

RÉVÉSZ NÁNDOR

KÖNYVKERESKEDÉSE.

Aradon, Szabadság-tér 20. szám. — Városi és megyei telefon szám 265.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

TISZTI LAJOS.

Arad, június 29.

Moliére korántsem volt olyan jó emberismerő, mint Shakespeare, mégis ő volt az, aki a kiemelkedőbb jellemeket, tulajdonképpen a társadalom dologtevétypusait oly helyesen tudta lefesteni.

Hogyha most is élne Moliére, mindenesetre bő

alkalom nyílnék neki arra, hogy a divatossá lett és ugyszólván a mindeneket kormányozó hatalmas sajtó munkásai közül válasszon alakokat műveinek egy részéhez.

Mióta a *sajtó* elkerülhetlenül szükséges ki-fejezője lett a nemzetek politikai, társadalmi, művészeti és tudományos haladásának, főleg pedig a mióta napról-napra jobban megnyilatkozó közvéleménynek a szócsöve lett, azóta egész más világot él az emberiség.

A hirlapirodalom magában foglal mindent. Ami irodalmi munkásság van, azt oroszán-részben a sajtó öleli fel napi, heti vagy havi folyóiratokban s a megjelenő könyvek tekintélyes része előbb részletenkint a hirlapokban lát napvilágot.

Hogy a hirlapirodalom az írótehetségek nagy részét meghódította, azon egy csöppet

miért csodálkozni, mert, ha szerényen is, de ma már a sajtó, a hirlapírás: biztos kenyeret nyújt munkásainak.

Nagy baj az, hogy nálunk Magyarországon minden centralizálva van székesfővárosunkban, Budapesten. De legjobban a sajtó az, a mely befolyásos hatással van az egész országra. — Csak az jó és elismerésre méltó, ami Budapestről indul ki, mindig csak az jó, amit budapesti hirlapíró vagy író ír meg. És mindenki nagy és tehetséges, ha Budapesten beválik. Hát ez egyszerűen nem igaz! Mert a vidék is nevelt és nevel tehetségeket, akik nagygyá lehetnek és lesznek is anélkül, hogy a szerencsés sors felszólítaná őket oda, ahol azok vannak, akik lenézik a szegény vidékit.

Egy ilyen vidék-nevelte nagy emberről akarok én az ő tehetséges és munkásteli multjához mérten e helyen, bizony igen csekély bár nagyon sokkal többet érdemlő méltatással lenni.

Beöthy Zsolt, az ő két kötetre terjedő irodalom-történetében alig tárgyal a hirlapirodalomról. Ellenben a dr. Scherr-féle világirodalom történetben egy nagyobb fejezetbe van foglalva a magyar hirlapirodalom története. Kosuth Lajostól és Kemény Zsigmondtól kezdve Ábrányi Kornélig, meg van említve Kaas Ivor báró, Csávolszky Lajos, Csukássy József, Rákosi Jenő, Ágai Adolf, Márkus István, Ambrus Zoltán, Benedek Elek stb. Mind fővárosi hirlapíró! — Hát hol maradtak a vidéki jelesebb hirlapírók? . . . Akik megteremtették szerte az országban a zszurnalisztikát, akik harcra keltek a gúnynyal, s dacára a sok keserves megpróbáltatásnak, kitartással és lelkiismeretesen szol-

gáltak az előhaladás szellemének. Szerényen, meghúzódva az egyszerűség határai között, kikerülve a nem egyszer kínálkozó alkalmat az előmenetelre, megmaradtak ott, ahol zsenge ifjuságuk elvirágozott a küzdelmek nehéz napjaiban.

Sajátságos egy természetű nép vagyunk mi, magyarok! Nálunk az irigység, az egymás iránt való kapzsiság annyira ki van fejlődve, hogy az leirhatatlan. Pedig bebizonyított tény, hogy aki a közélet vezetői között áll, az a legkevésbé irigylésre méltó ember. Évtizedekig, majdnem félszázadig keservesen dolgozik az ilyen ember a közjóért, feláldozza szellemének minden erejét, és amikor nyugalomba vonul, látjuk be: hiszen kár volt őt irigyelni, kár volt kigyót-békát rákiáltani és mindennek elmondani, csak jónak nem. Hiszen, mikor látjuk, hogy öregségére, az anyyiaktól piszkolt nagy-szemlemű öreg úrnak bizony nincs a főúton, de sehol emeletes háza, sem birtoka, hanem csupán csak anyyija van neki egy félszázados szellemi munka után, hogy családjával tisztességesen megélhet . . . Hát bizony . . . akkor a szívhez szól az a szívből eredt pár bucsú-sor, hogy:

Az első szó, mely a meghatottság e pillanában szívem mélyéből fakad, csak a soha általam egész teljében le nem róható hála és köszönet, melyet azon nemes és hazafias közönség iránt érzek . . .

Ime a szívből jövő köszönete annak, akinek hirlapírói működéséről egy lexikon így számol be:

„*Tiszti Lajos*, hirlapszerkesztő, szül. 1835 évben S.-A.-Ujnelyen, hol atyja tanár és akad. festő volt. Mint gimnázista a szabadságharcban honvédnek állt, megsebesült, utóbb bejárta Német-, Angol-, Franciaországot, 1852-ben hazatérve, színész lett, azután írói pályára lépett. 1863-ban főmunkatársa, 1862—82. fel. szerkesztője az aradi „Alföld“-nek, melyben megpendítette a már megvalósult eszmét, hogy a vértanúknak szobrot állítson a nemzet. 1889. óta az „Arad és Vidéke“ egyik tulajdonos szerkesztője. Számtalan cikket, tárcát, tanulmányt írt. Nagyobb munkában írta le a 13 aradi vértanú utolsó napjait.“

Ez a néhány sor az, ami Tiszti Lajost a hirlapírodalom történetben halhatatlanná teszi. Pedig, ha ebben az öreg úrban a mai

korban annyira, de annyira dívó stréberségnek csak kis hányada is lett volna a multban: ma ő is ott lenne a *Világirodalom-történet* nagynevű halhatatlanjai között, akik nagyrésze neki munkatársai voltak.

Hát bizony nem kis dolog az, amikor valaki leveszi a *nevét* a lap homlokáról minden időkre, hogy nyugalomba vonuljon és a zaklatott politikai irodalomtól elfordulva, tehetségét a szépirodalomnak szentelje.

Ez alkalommal üdvözljük *Tiszti Lajost* azal a nagyrabecsüléssel, amelyet harminckilenc évi szellemi munkálkodása által Arad városában és szerte az országban mindenkorra, még az ellenségeitől is elvárhat!

LIPTÓFALVI H. ISTVÁN.

VOGEL ÚR ÉS TÁRSAI.

Arad, június 27.

Szegény Magyarország, ahány nemzetiség lakja, annyi ág tépi. Sőt még több, mert igen sokszor ön-maga marcangolja a saját testét. Ez ellen azonban nem panaszkodhatunk, hogy is tudnánk politika és felekezeti kérdés nélkül élni. No de ez legalább a magunk baja. Mi döfködjük a villongások kését a testünkbe s nekünk fáj. Fáj—tűrjük. De más nem döfködjön minket, mert akkor üttünk.

Hiába, ilyen a magyar ember. Ez épen olyan tulajdonságunk, mint hogy beadjuk a derekunkat minden jött-ment idegen olesó cirógatására. Ez már inkább a hiúságunkra tartozik, de jellemző tulajdonságunk.

Belátom ezt a hibánkat s ime mégis dühös vagyok, ha valami ide szakadt német, tót, vagy oláh megsérti a nemzeti önérzetünket. Fellobban bennünk a magyar vér, elfut a harag, nagyot szeretnénk — kiálltani, de tenni . . . azt már más kötelességnek tartjuk. Erélyesen csak ott merészelnék fellépni, ahol nincs mit félni a személyes retorziótól. Például Mangra Vazulra annyi piszkot ráhordtunk már, hogy tíz emberre is elég volna; tehattuk, mert pap, mert sokkal inkább van szüksége a fel nem tünésre, semhogy a tiltakozásától tartanánk, vagy attól félnénk, hogy párbajra hív.

De például Vogel Viktor es. és kir. főhadnagy urat minden ő hazafiatlan és magyar ellenes cselekedetével két nap alatt elhalgattak a lapok. Miért? Hiszen Vogel főhadnagy csak bünösebb, mint Mangra Vazul. Hiszen ez meg akar térni hozzánk, szelid akar lenni s az istenére fogadja, hogy többet nem fog izgatni ellenünk. Tekintsünk el attól, hogy ezt magán-

éreből teszi, semmi köztünk ehhez az államiságunk szempontjából.

A magyarság konszolidációjára nézve teljesen mindegy, hogy Mangra Vazul egy püspöki székért vállalkozik a megtért juh szerepére. Az a fő, hogy fogadommal ígéri a ragaszkodását és — ennyi is elég volna tőle — a passzivitást. És mi ezt a megtérést nem fogadjuk el, borzasztó önérzetesek vagyunk, visszautasítunk minden közeledést, szóval henegeünk most; mikor pedig fékezni kellene egyik-másik nemzetiségi izgatót, féktelenkedőt, akkor tehetetlenek vagyunk, sőt meg sem próbáljuk az agresszív fellépést, csak nagy hangú frázisokkal dobálódzunk.

Épen így történt az aradi huszárfőhadnagy fogarasi botrányával. Próbálna meg egy más országban egy katonatiszt az ország államisága ellen kikelni, nemcsak a tiszt rangjától fosztanak meg, de kivernék az országból. Mi ellenben az átkos közönséges viszony folytán, továbbra is elvárjuk a főhadnagy urat fizetésének harminc-egy százalékával. Hát nem operettbe illő dolog ez? Az osztrák hatvan percentet fizet a katonáknak, hogy germanizálják ezt az országot. Másért miért fizetne, ekkora katonaságot nem tartana fegyverben ilyen béketelt időben, és mi ugyanehhez a fizetéshez harminchat percentet adunk, hogy annál merészebben káromolja le az osztrák tiszt a magyarságunkat, nemzeti érzéseinket.

És Vogel Viktor főhadnagynak a fülét sem csípi meg ezért a magyar-ellenes ekszkurziója miatt. Kap egy pár napi szoba áristomot azért, hogy nyilvános helyen, koresmában verekedett, sőt ha azt állítaná, hogy az a magyar ur véletlenül ránézett úgy, a hogy a kakas szokott a kis gyermekre, még szoba-áristomot sem kap.

Én nem tartom sem Mangra Vazult, se Korn Arthurt jobb hazafinak Vogel főhadnagynál. Egy huron pendülnek ezek valamenynyien, csak az a jellemző, hogy míg az egyik ellen hónapokon, heteken át prüszkölünk, addig a másik ellenségünk tette elötkét nap alatt szemet hunyunk.

A hit tudományra nézve olyan, mint a himpor a lepkeszárnyon. Avatatlan nem tehernek tartja, pedig egyetlen eszköze a magasra törésnek. Töröljétek csak le a benukt szárnyaival tehetetlenül fog a sárban vesződni a lepke.

Heck János.

Mindég válságokkal teljes az az idő, midőn legnehezebb megvédeni az igazságot.

Günther Antal.

Májusi reggel. *)

Leng a fű szála
Lágy, puha szélben, —
Orgona illat
Illan a légben.
Csattog az ének.
Ha nap fel kel
Illatos, édes
Májusi reggel.

Zsongnak a hangok,
Szárnyal az ének,
Illuzióval
Telve a lélek; —
Telve a szív is
Szűz szerelemmel
Illatos, édes
Májusi reggel.

Bűg a faágon
Gerlemadárka
Csöndes a fészek,
Alszik a párja
Csókkal fogadja
A mikor felkel
Illatos, édes
Májusi reggel.

Valaki egyszer
Valaha régen
Csak egy rövid szót
Suttogott nekem . . .
Elsűgta-bűgta
Százszor, ezerszer
Illatos, édes
Májusi reggel.

Battlay Géza.

V e r a.

Pepita színű volt ruhája
Selyem kendőt viselt fején.
Valami fájó, méla bánat
Vonult végig tekintetén.

Elnézte sokszor egymagában
A véghetetlen oceánt
— És egyszer, sehohsem találták
A pepita ruhás leányt.

Karafiáth Jenő.

A hírlapíró ép úgy, mint a politikus és diplomata, akkor éri el a legnagyobb hatást és a legjobb eredményt, ha csak a valót írja meg.

Futaky Gyula.

A hírlapírás örökös háboru, mely minden nap elülről kezdődik és ebben a küzdelemben győztes mindég csak a közönség.

Kerényi László.

*) Mutató a Titánok könyvéből, melynek ismertetésére a következő számban visszatérünk.

TANULSÁGOK

A KÉPKIÁLLÍTÁSRÓL.

A templom-utcai iskola nagy terme ismét átvedlett a régi szürkeségébe. A tárlatot becsukták — és tegyük hozzá jó eredménnyel — mert úgy a szalon, mint a közönség meg van elégedve. A szalon az erkölcsi és anyagi sikerrel; a közönség a vásárolt képekkel. Ezekről a vásárolt képekről szeretnék egy kicsit beszélgetni.

Oh! nem. A viláért sem azért, hogy bárkinek is kedvét szegjem attól, mi őt nap-nap után gyönyörködtetni van hivatva; elvégre is „Gusten und Orfeigen sind verschieden“.

Nem, inkább örömmel akarom levonni a konzekvenciát abból, hogy mily képeket vettek meg most és milyenek voltak a vélemények 4 év előtt az első képkiallításról.

Akkor a jó öreg *Brodsky* Árva vára és egyéb regényes, romantikus hazug tájképei, *Telepy*, *Ujházy*, *Molnár* és a többi régi iskola-követők, igen becsületes, de gyakran nem kevésbé művészietlen képei ragadták el a közönséget és csak az volt a jó festmény, mely közlelről — mondjuk úgy egy *Cirano* orrhosszúságról is kivehető képet mutatott. Az erős, élénk, természetes, tiszta színektől nevetve fordult el a közönség. Ah! Apage! Szecessio!

A hegy tetején 20—30 m. magasságban látszó fa és cserje minden levele, a levél minden ere ki volt dolgozva; az emberi fej minden hajaszála külön kirubrikázva; ez volt a jó, a szép kép a publikum nagy részének. Ha valakit egy *Grünwald*, *Ferenczy*, *Kimnach* vagy *Tull*-féle tájképpel kínáltak volna meg, becsületsértés számba ment volna.

Nem merem mondani, hogy ma már átment a közönség vérebe a modern festészet iránti érzék; sőt sajnosan tapasztaltam, hogy a tárlat egyik legnagyobb erőssége, *Fényes Adolf Napszámosa* nem talált kellő méltánylásra; de általában megváltozott a közönségnek a jó képről alkotott fogalma. Ma már nem akarják okvetetlen a piktor izzadság csöppjeit is a vásznon látni, megelégszenek a szellemével; nem kíváncsiak az emberi arc bőr porusaira, hanem gyönyörködnek a kifejezésben. Szóval kezdi a közönség megérteni a festőket.

Szenes, *Kymnach*, *Zombory*, *Csók*, *Tull*, *Nyilassy*, *Hegedüs*, *Kézdi-Kovács*, szóval a legmodernebbek hagyták itt a legtöbb képet. Kiket azelőtt alig tudott a közönség a tárlaton megnézni, azokat ma lakásába invitálja és intimusává teszi. Megérti, hogy a jó képnek nemcsak a jól megválasztott tárgy, hanem a

hangulat is kelléke; és ha hangulatot talál, nem nézi a technikát. Szóval a képeit nemcsak epikai, hanem lyrai szempontból is tudja becsülni és művészetnek tartani és ez a művészet első főkélléke. Jó úton vagyunk tehát, ha csak a festők theoretizáló újabb iránya nem viszi kátyuba a fejlődést. Ma egy kis pangás van mindenben, börszén, iparban egyaránt, nem csoda, hogy a művészetekben is érezhető. A nemzet gazdaságban kevés a pénz, a művészetben az eszme. Az előbbi *Körmözbányán* verik, az utóbbit *Nagybányán* keresik. Ugy tetszik, ma még csak a bánya lefödésénél tartanak, a nemes anyag, csak ezután kerül elő. Adja Pán, hogy úgy legyen.

Steiner József.

SAJTÓNK A POLITIKÁBAN.

Arad, június 29.

Irni akarok róla, mert épp időszerű lett nálunk a sajtó kérdése. Azonban nem is tudom, hogy hol kezdjem: sirásnál, panaszkodásnál, vagy pedig — dörgelemes káromkodásnál . . .

A sirást, panaszkodást, éppúgy mint a káromkodást egyaránt a *fájdalom* idézi elő, mert hisz, hogy ne fájna az nekünk, kik sem *agrárok*, sem a *Tisza—Bánffy—Széll-féle álliberális-musnak* hivei schasem voltunk, az Úr 1902. esztendejében elértük azt, hogy a vértanuk városának: *Aradnak nincs függetlenségi sajtója!* Nincs oly szókimondó újságja, mely a szabadság *Megváltójának* elveit hirdesse, mely ezen szent elvekért küzdő, s politikai téren mindinkább hódító, nagy pártnak elveit és tanait hirdesse s ezáltal elérhetővé tegye azt, hogy mi — *aradiak* is, lelünkbe sziva a függetlenségi eszmék nagy tanait, azoknak terjesztésében és megtestesítésében részünk legyen: egy *határozott többséget*, tömör egészet képezve, az ország törvényhozó testületében képviseltessük magunkat.

Azt mondtam: *tömör egészet!* Igenis! — így kellene lenni ép nálunk, itt a magyar szabadságharc *Golgothájának* városában, hol szobrot emeltünk dicső szabadságharcunk *tizenhárom* mártyrának, kik hazánkért, annak szabadságáért, készek voltak életüket feláldozni . . .

S most, midőn ezen félistenek s a névtelen hőseink legnagyobb vívmányainak gyümölcsét: az *egyenlőséget*, *szabadságot* és *testvériséget* élvezük, mit teszünk mi *aradiak*? Semmit!

Nem ápoljuk azon fát, mely ily nemes

gyümölcsöket termett, szivünkben kialudt a lelkesedés szikrája, nem rajongunk többé a nemesebb, a magasztosabb, szent ideákért! És fájdalom: még a kertész nemes hivatását sem teljesítjük, nem óvjuk meg a száz éves szent fát, a rajta élősködő, s már annak leg-szebb gyümölcsét is elpusztítani iparkodó csuszó-mászó hernyóktól! . . .

De, ma már *bibliánk* sincs, melyből hitett, erőt meritenénk; nincs nekünk *aradiaknak* oly lapunk, mely tisztán a függetlenségi eszmék terjesztésének dicső szolgálatában állana!

Hihető e ez? Igaz-e? . . .

Mi: fájdalommal kell, hogy ezt elismerjük, mert így van.

És mit gondolnak polgártársak, mit szól ehhez az — ország?

Nem hiszi, hogy ez lehetséges volna, s ha most már el kell hinnie, botránkozással, nem, — *lenézéssel* veszi ezt tudomásul mindenki, a ki többet remélt azon város polgáraitól, kik a Tizenháromnak szobrot emeltek . . .

Avagy nem vagyunk-e már méltó utódai a — nagyoknak, a hősöknek?

Kihalt, elaludt bennünk 48-as vívmányaink iránt minden nemesebb, lángoló érzelem!?

Hiszen, ha széles ez ország valamely városának, úgy nekünk kellene a leglelkesebb példával előljárni!

Valahányszor követválasztás van Aradon, az egész ország figyelme felénk irányul: lázas érdeklődéssel várják, *hogy győzött-e a függetlenségi jelölt?* Fájdalom: mi a *csuszó-mászók* táborából választjuk *képviselőinket* . . .

S, hogy ezek mennyire képviselnek bennünket, az mi tudjuk, látjuk és érezzük legjobban . . .

Erről nem is kellene beszélnünk. A példa tanít: Falk, Hieronymi, s a mostani — képviselőnk, a ki még azt sem tartotta kötelességének, hogy az *oly szívesen fogadott* s városunk fontos közügyeiben eljáró küldöttségben résztvegyen. Bizonyára ő tudja, hogy miért. Máskép volt az *Atzél* Péter alatt, a ki *nem volt* a mai értelemben vett *liberalis*!

Ha igaz, hogy utolsó képviselőse idején, — betegeskedésére való tekintettel — sokat nem is tehetett érdekünkben, ép oly igaz, hogy Arad város kultúrtörténetében s fejlődésében az ő neve *halhatatlan*.

Ne higyük polgártársaim, hogy a megkunyászkodás, vak engedelmesség, a *mameluk-ság* városunknak mostani kormányaink alatt érdemett szerzett.

Ne higyjék! — mert jól tudjuk, hogy Arad sohasem kapott, csak adott, sőt azt, mie

van, amit maga szerzett: azt is mindig el akarták vitatni tőlle.

Ha azonban az ország közóhajának megfelelően, hiven és méltóan dicső elődeink vívmányaihoz és az ő szellemükben: a *függetlenség egyedüli messzevivő útján fogunk haladni s ezen az uton mindnyájan egy testet képezve összetartunk*, újból igaz lesz az, hogy: *Arad halad!*

De, ma már — fájdalom! — *ez nem igaz!*

Ugyan miben is haladtunk?

Tulajomó része a teherviselő polgártársainknak: kereskedő és iparos. *Agrárok* tehát nem lehetünk!

S hogy mi a jutalmunk azért, hogy az ország színe előtt megbélyegzetten állunk: a a mindenkori kormányokat támogatva, vakul engedelmeskedő *mameluk* képviselőket választottunk: sajnosan tapasztaljuk, hogy — *semmi!* Ez a semmi a jutalmunk, hogy *liberalis* politikát üztünk, ez, hogy ilyen képviselőt választottunk.

A kormánypártnak egy új aránylata, az agrárpárt kezdi első szárnypróbálgatását. Ha e pártnak, mely az eddig függetlenségi eszmékért küzdő Arad és Vidékét tulajdonába kerítette, a vármegye birtokos osztálya körében sikerülni fog hívekre találni, ezért mi nem tehetünk. De — és ezt hangsúlyozzuk — hogy ennek az új liberális politikai csoportnak Aradon is találkozzanak hívei és követői — *mindenkorra lehetetlenek tartjuk!* Szükségünk van tehát mindenekelőtt, — és ez égő szükség! — hogy Aradon oly tekintélyes napilapot alapítsunk, mely kizárólag tisztán a *függetlenségi és 48-as eszmék* és így ennek a pártnak szolgáljon s annak érdekeiért küzdve, nemes célját városunk társadalmi és politikai életében elérje.

E végből keletkezett független érzelmű polgártársaink körében nagyobb mozgalom s ezért volt e hó 25-én *Müller* Károly ügyvéd és pártelnök lakásán választmányi értekezlet.

Az értekezlet — ámbár végleges határozatot az új lap érdekében nem hozott — elhatározta, hogy addig, míg az új lap megindul, hirdeteményekben fogja a közönséget értesíteni, hogy az Arad és Vidéke megszűnt a függetlenségi eszmék terjesztője lenni.

Hogy ki lesz az új lap szerkesztője, még korai volna megmondani; mindenestre azonban *Nagy* Sándor dr. a jeles publicista, *Müller* Károly pártelnök, s *Benedek* Arpád, ki 8 év utáni itt működése után, elveinek fenntartásával lépett ki az Arad és Vidéke kötelékéből, melynek helyettes szerkesztője volt, — lesznek az új lap vezérei. Rajtuk kívül több aradi jelesebb íróember lesz munkatárs. *Delta.*

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

ELLESETT PÁRBESZÉDEKBŐL.

Dohány-sátor.

de sohasem teszem be az ajtót kilincse — ez hát az oka annak, hogy én mindent tudok.

És ez az átkozott Zsindelyke név még Konstantinápolyba is elkísért, *no már értem Aradon, a li gethen* Soha olyan kedvesen (legalább azt hiszem, hogy csinos és kedves voltam) nem köszöntem, mint akkor, mikor *verőt* véltem esíphetni. Még a számat is mosolyra esucesoritottam, mikor a Podesta bácsi hozzám jött. Szinte szégyenlem bevallani, hogy 20 fillért, mond 10 krajcárt esúztatott a markomba egy valódi török cigarettáért . . .

A gavallérom azt hitte, hogy ő az első, aki egy koronát drukolt ki (persze sokkal gavallérosabb könnyedséggel, mint a Podesta bácsi a husz fillért). — Én siettem őt felvilágosítani, hogy nem ő volt az első, hogy soha olyan előkelő, kedves modorú urat nem láttam, mint Lőcs városi tanácsos, Konstantinápoly Aradon főrendezője. Anélkül, hogy hozzá kellett volna menni kínálni valamit, ő jött hozzánk vásárolni hozzá illő fizetséggel. Hát az aranyos Zilahy — (jaj istenem vajjon a felesége nem-e lesz féltékeny? . . . egy sátorban árultunk) 2 koronát, mond egy forintot adott és úgy eltűnt, mint a kámfor.

A gavallérom nem győzött eléggé figyelmeztetni, hogy vigyázzak a mikor az „Alföld” részére fotografírozni fognak — és éppen ebben a pillanatban fényképeztek le bűnünket. A fotografus nagyon hasonlított Honisra, ezt a gavallérom is megjegyezte. Én kérdeztem, hogy az idegeneket is megszólíthatom, hogy vegyenek valamit a jótékony cél szent nevében . . . Persze hogy megszólítottunk mindenkit, szólt a gavallérom és karját nyújtotta.

Nem győzöm eléggé fenyegetni a sors kegyetlenségét, hogy még mindég rövid ruhában kell járnom. Ez az oka annak, hogy Zsindelyke a nevem. Az igaz, hogy még nem vagyok tizenhat esztendő, de mégis szeretném már, ha nem tennék a szalomban örökösen azt a megjegyzést, hogy zsindelyke van a házban, össze súgnak, búgnak és én tudva kötelességemet a másik szobába megyek.

Hát büszkén elmondhatom, hogy 100 koronánál, mond 50 forintnál többet összepumpoltam, összevissza is esókolt a még mindég szép Kristyóriné. Hogy a sátrak milyenek voltak, azt csak akkor kezdtem észre venni, mikor a gavallérom figyelmeztetett, hogy most már nincs kit megcsipni.

Hogyha barackai Moyssony Mártha nem volnék, hát szívesen maradnék mindörökre Zsindelyke, de csak hosszú ruhában. Fájdalom, hogy azt kellett tapasztalnom, hogyha nem is mindenesetben a *sok pénz*, de a név és a vallás a legtöbb esetben a mérvadó az ember társadalmi állásában. Ezt nagyon észrevettem a sátrakon, pardon — sátrakban! . . . De jobb erről nem beszélni, különben is idejét multá.

Hogy milyen ribilliót csinált Pálmai Ilka vendégszereplése, azt rövid ruhám dacára is jól fel tudom fogni. Különbözn is annyit hallottam róla beszélni és az ellesett párbeszédekből kivettem, hogy az isteni diva érti a módját, hogy hogy kell a férfi szívekre hatni. De édes Istenkém, mit csináljanak akkor a rövid ruhás leányok, a kik telve a jövő rózsás reményeivel (ha látszólag nem is mutatják), de titokban mindég a férfiszívekre akarnak hatni.

Szerencse, hogy Pálmay csak hét napig vendégszerepelt. Azért mondom, hogy szerencse, mert mikor szó volt róla a szalomban — az ezredorvos úr nem egyszer azt súgta a tantimnak, hogy a Zsindelyke miatt nem mondhatja meg a mit elhallgatott . . . Én be se vártam a tantim pillantását, hanem ott hagytam a tisztelt társaságot . . . És rettenetes, ez a hét nap alatt mindég megisméltődött, az ajtót mindannyiszor nyitva hagytam magam után, de a tantim mindég becsukta utánam.

Pálmaival szemben mégis meg van az elégtetelem: ugyanis sok kérésre az „Izé” előadására elvitték a színházba, — hogy ebben a darabban látam Pálmaikat — kérdeztem magamtól, miért ne láthattam volna őt a „Szép Helena”-ban? Éppen a tantimat akartam ezért meginterpellálni . . . De a figyelmemet lekötötte egy előttem ülő (az „Alföld” szerint) alkibiádesi asszony, — azt hiszem, hogy a szép Fuchsne volt — igaz kritikája . . . Van játéka, van művészete, van egy kis hangja is, de a fiatalsága, az — hol van? A dicsőséges mult romján felépített erős hangulat csinálta az egész Pálmai lázt.

Hogy a Pálmai láz csinált hangulat volt, azt egy riporter ismerősöm is nagy titoktartás mellett bevallotta nekem, azt mondta, hogy a fáklás menet terve is a színházi irodából indult ki. A színházi titkár, a kítűnő Mongodin úr, éjjel, úgy tizenegy óra felé betelefonálta a szerkesztőségbe, hogy holnap Pálmai Ilka tisztelői fáklás menetet rendeznek. Csodálatos, hogy a színházi iroda ennyire gavalléros a nagy divával szemben?! Hogy Zilahy annyira hajlik Leszkay furfangos szokásaihoz, én megbocsátom az édesnek, mert nekem két koronát, mond egy forin-

tot adott Konstantinápolyban Aradon. De az mégis rettenetesen bánt, hogy a mióta elment Pálmai Ilka, azóta éjjel mindég felriadok: mert azt álmodom, hogy én vagyok az *istení diva* és az ablakom alatt kiabál, ordít az a sok inas gyerek... A míg én végre engedve a dicsőség mámorának az egész ordító sokaságot édes Zilahival és az okos titkárral együtt magamhoz akarom ölelni és erre a kínos jelenetre mindég felébredek én, a szegény —

Zsindelyke.

M Á R I A.*

I.

A halványzöld livrés inas monoton hangon mondta:

— A méltóságos asszony a szalonban várja a nagyságos urat...

Azután kinyitotta az ajtót.

Kiesi, hatszögletű szalon volt, hová a művész belépett. A rófné csak a bizalmasait szokta ott fogadni. A grófné a szalon nagyságához mérten aránytalanul nagy kandalló előtt állott. Huszonhat-huszonnyolc évesnek látszott, tényleg harminchárom volt. A válla széles, a dereka csodamód karesu; lába, keze apró, a kézfogása erős, járása ruganyos; csupa ideg, merő izom volt az egész asszony; a szemében szenvedélyes láng lobogott s ha beszélt az orreimpái idegesen remegtek.

Mindkét kezét nyújtotta az érkező elé, azután ugy a két kezénél fogva odavonta a kandalló elé taszított két törpe fotójhöz s kedveskedő erőszakkal leülmi kényszerítette. Ő maga hátra dőlt saját ülésén s miután vagy félperceig nézett a művész nagy szemébe, szólt csak:

— Két hete már nem láttam, hol járt...

A művész felvonta vállait; azután előkotorászott a zsebéből egy címeres cigarettát tárcát. Rá akart gyújtani, előbb azonban megkérdezte:

— Megengedi...?

A grófné a fotój alá kapta a két lábát, s úgy tett egy lépést előre, egy gyors mozdulattal kikapva a művész kezéből a ragyás krokodilus bőrből készült tárcát, s fojtott hangon kérdezte újra:

— Hol járt két hétig?...

Az asszony márványfehér arca kipirult, acélos ujjai erősen tartották a művész kezét s forró lehellete annak arcába csapott. Nagyon szép volt így ez a nekihevült asszony.

— Utaztam, pihenni akartam, ki voltam merülve, tudja a nagy képem nagyon elővett...

Az asszony ugyanavval az otthonias mozdulattal visszatolta a fotójt és a szavába vágott:

— Nem igaz, engem akár kerülni...

Azután nagyon szomorú hangon mondta utána:

— Ugy-e, már nem szeret?

— Már megint ezek a képtelenségek...

— Bár azok volnának, de félek, hogy nagyon is van alapjuk. Hisz maga az egész világé; a nagy lelke elragad mindenkit, rajong mindenki magáért,

miért volna lehetetlenség, hogy maga is lehajlik és felemel magához egy rajongót? És akkor nem tudom mi történik velem? Lehet, hogy a fájdalom megőrjít, lehet, hogy saját szenvedélyem porrá éget, lehet, hogy a démonod leszek, lehet, hogy a gyilkosod...

— Mária...

Az asszony szenvedélyesen borult a művész elé, fejét az ölébe temette, s úgy zokogott. A művész maga is megrendült. Az asszony kibomlott haját rendezgette, simogatta s az, mikor kisírta magát s letörölte könyeit, akkor se mozdult a művész elől. Ott maradt előtte a földön ülve egy selyem vánkoston s mint a maeska, a melyik jól érzi magát, dorombolni kezdett:

— Lásd, meg kell bocsátnod ezt a sok tücsköt-bogarat, a mit összefeesegek, de nagyon szeretlek s a pusztá sejtetem, hogy elveszítlek, megfoszt minden józanságtól. Olyan szomorú volt az én életem eddig, olyan rideg, mint egy pókháló kriptá. Tíz évig voltam hozzá láncolva a szélütött grófhöz a vár-hídi kastély bőltíves termeiben; tíz évig csak a fényét láttam a napsugárnak, de melegét nem éreztem. A lelkem borzong, ha rá gondolok. Egy éjszaka azután, hideg szél süvített keresztül a kopogó, kongó tornácokon árkaodos balkonokon és elfújta a gróf életének pisllakoló lángját. Csak magam álltam az ágya mellett, meg az a két apáca, kiket az utolsó hetekben hozattam a kastélyba, mikor már magam nem bírtam a nagy beteggel. Kilenc kegyuri templomban húzták meg a harangot, mikor temették, s ezer meg ezer ember kísérte utolsó útjára „urát” s én mégis olyan vigasz nélkül voltam, olyan egyedül. A gyász harmadik havának nagy némasága között köszöntött reám az első napsugár. Akkor láttalak először...

Az asszony közelebb húzódott, a művésznek is megszínesedett a lelke a visszaemlékezéstől. Most már ő folytatta:

— Hangulatot kerestem s a hogy jártam a hegyet, völgyet, reáakadtam az elátkozott kastély királykisasszonyára. Akkor azt gondoltam: turista vagyok és szívesen nyitottad meg kastélyod kapuit.

— Bár sose eresztettelek volna onnan. Még ott voltunk nem féltettelek, ott az enyém voltál egészen. Míg itt — itt mindenki akarja a mestert. Igaza van a világnak, a művész nem egyesé, hanem közös; járjon is el igazában: fizesse meg arannyal a vásznakat, a melyek a te művész kezéd alatt oly csodamódon megszínesülnek, de az emberhez semmi közük. Téged nem adlak oda, te az enyém vagy...

Az asszonyt újra elfogta a szenvedély; remegve kapaszkodott a művészbe, mintha attól félne, hogy mindjárt elviszik tőle. A művész arcára pedig sötét árnyék szállott. Visszás volt neki ez a színeskedő játék, a mit ezzel az asszonnyal játszott, mert az ő lelkéből rég elszállott annak az elátkozott kastélyban kezdett idillnek a mámore. Őt csak még az a fanatizmus kötötte ehhez az asszonyhoz, melylyel az a szerelméhez ragaszkodott s talán már szakított is volna, ha lett volna kiért. Mindeddig nem volt, most már van. A grófné hívása épen jól jött: megakartá neki mondani, hogy az álomnak vége, a mámor szerte foszlott s úgy gondolta, hogy majd szétválnak egy hüvös kézszerítással. Az alatt a két hét alatt, míg a grófnő hiába várta, feltalálta az újat, az utolsót. Halovány arcu, törekeny testü leány volt az; imbolygó járasu, ártatlan lelkü szűz, ki sirva fakadt,

* Mutató Kosztka Mihály „Eladó szívek” című kötetéből.

mikor egyszer a nyakát, a fehér batisztból elővillanó észvesztően kívánatos hattyuféher nyakát megcsókolta. A mezőn látta először, a mint a réti virágokat gyűjtögette csokorba. Mikor megszólította ártatlan hangon felelt s mikor azt mondta neki, hogy majd lefesti, hát örült s hívta, hogy menjenek az anyjához.

A sárga szalmakalapja a karján himbálózott a ruháját kissé felemelte, hogy a harmat meg ne lepje. Csak akkor eresztette le hirtelen, az arca meg lángvörös lett, mikor észrevette, hogy új ismerőse erősen, szomjas szemekkel az apró lábait nézi. Azután haza értek: tornácos udvarház, nemesi kuria fogadta a szelindekek hangos kaffantásokkal ugráltak kisasszonyuk körül. S azután megismerte az öreg özvegy asszonyt, ki, mikor nagyságos asszonynak szólította, komoly hangon azt mondta, hogy ő csak tekintetes asszony. S mint egy bűvös álom mult el a két hét. Végre is neki mennie kellett, a nagy képet kellett kiállítania a szalonjában. A leány kék szeme megtelt könnyel, mikor búcsúzott, az öreg tekintetes asszony is mintha komolyabb lett volna, azután megígérték mindketten, hogy bemennek a városba, megnézni a nagy képet.

Elakarta ezt mind mondani a művész s ez a szenvedélyes asszony elrontott mindent . . .

A grófné felemelte fejét a művész melléről s hízogó hangon mondotta:

— Ugy-e most már megmondod, mit csináltál két hétig?

A művész szive nagyot dobbant. Mária maga kérdezi, tudja hát meg végre. A mint lenézett a grófné lángoló arcára, a hogy látta, hogy annak szeméi milyen imádattal függnek rajta, megsajnálta nagyon és azt felelte:

— Hát még mindig kétkedel?

Valami melegség sugárzott ki a hangjából, a részvét melegsége a szerencsétlen végzetű asszony iránt. Mária azonban másra magyarázta, s boldogan suttozta:

— Hiszek neked . . .

A művész felalott: a szalon illatos levegője súlyosan nehezedett a mellére. Bántotta ez a csunya játék. Mikor búcsúzott Mária odatartotta az arcát. Csak egy lehellet volt az, ahogy a művész megcsókolta az alabástromos arcot, s az asszony mégis mámorosan rezzent össze. Édes mosolylyal mondta:

— Majd én is megnézem a nagy képet . . .

Mikor a reá várakozó esinos fogat párnáira vetette magát, félhangosan mormolta a művész:

— Ez tovább nem tarthat így; megírom neki az egészét . . .

Mária a balkon ablakból sokáig nézett a kocsi után.

(Folytatjuk)

A nő, mind a hány, csak egy-egy másolat. Az eredetije néha az égben keresendő, s többnyire a pokolban található.

Méry Károly.

Roszakarát és korlátoltság egy hajóban eveznek, mikor valami jónak elfojtását kívánja a közérdek. Mint mikor a papság minden colibatus dacára udvarol a szép asszonyoknak, hogy ne lehessen polgári házasság.

Kabos Ede.

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGGROVATA.

Kis Katica, Schenk Jolán.

UTÓHANGOK.

I.

Megváltoztunk mi mind a ketten.
Egymásra alig ismerünk.
Magit, a kit megénekeltem,
Az ideál, letűnt . . . letűnt . . .

Csak játszom. A régi hangokból
Uj nóta, uj vers születik.
Ezer-hetes liljom-korodból
Alakod meg-megjelenik.

De nem azok ma már a versek,
A mik voltak a régiek.
Csak olyanok, mint a szerelmed
És olyanok, mint a szived!

II.

Nevedhez, pusztán, változatlan,
A régi szíveddel hű maradtam.
Óh az lelkemet álmodozva
Ma is titkos rezgésbe hozza.

Nem, nem tudok én írni másról! —
Szárnyas-lovam letér magától
A régi utra — haza vágyva . . .
Más becézheti . . . mindhiába!

III.

Egykedvű únt napok.
Nincs semmi fordulat.
A régi állapot,
Mely egy arcot mutat.

Jó volna már talán
A publikum miatt,
Ha — megcsalna a lány,
Mint a hogy' az divat —

Vagy — én hagynám el őt.
Aztán . . . uj dalra fel! . . .
Így — szegény verselőt —
Senki sem olvas el.

Nikelszky Géza.

KRÓNIKA II.

A Sárossy-uteától — a kávémérésig.

Arad, június 29.

Egy budapesti napilapban tegnap azt a hírt olvastuk, hogy Kriványné azonkívül, hogy a gyermekei nevét megváltoztatja, kávémérést és tejesarnokot fog nyitni a fővárosban.

A hírhedt sikkasztó gyermekei elhagyják apjuk gyü- lölt nevét s egy egészen közönséges polgári nevet vesznek fel, állítólag K o v á c s -nak fogják hívni őket. Hát ezt igen okosan teszik. Azok az apró gyermekek teljesen ártatlanok az apjuk nagy bűnében s nem volna igazságos dolog, ha valaki csak gondolatban is újjal mutasson rájuk:

— Ez a híres sikkasztó fia.

Fájna a szívem azért az ártatlan gyermekért, aki a nevében egész életén át az apja bűnének hírét, gyűlöle- tességét hordaná. Ez a névváltoztatás különben nem új dolog. Sokkal frissebb hír az, hogy a Krivány János fe- lesége elválván az urától, Budapestre megy lakni s ott kávémérést nyit. Állítólag a szegénység és a nyomor kész- teté erre az asszonyt.

Ime egy példa arra, hogy teheti tönkre egy ember a saját maga életén kívül még egynehány ember életét, a feleségét, a gyermekeiét, egész családjáét.

Az igazi nyomorúság csak ott fog majd jelentkezni, ha a kávémérés megnyílik. Még akkor is jelentkezni fog az emlékekben, ha a tejesarnok jól fog menni és jövedel- mező lesz. Az a tudat, hogy egykor meg volt a jómód, a kényelem, a vagyon, a gazdagság, s most egy tejesarnok- ban kell a kávé főzni és önteni, — bizony ez szomorú- ságos dolog még akkor is, ha a kávémérés jól megy.

Dehát élni muszáj és kenyér kell. Ez a fő. És in- kább élni szomorú emlékekkel, mint sehogy. Ez az életelv, amelyeknél „éltebb“ dolog nincs a világon. Az a kávé- mérés ott valahol a pesti körutok valamelyikén egy re-

Ujság sátor.

gényfejezet lesz, amelyeknek ilyen címet lehetne adni: „A Sárossy-uteától a kávémérésig.“

Ennek a regénynek a fejezeteit Krivány János meg- írhatná börtönében. Egyéb dolga alig van. Azt, amivel ezt a regényt nem lehetne megírni, ugyanis hiányzik Krivány- nál. Tudniillik a szív. A sikkasztáshoz sem kellett szív. A regénye azonban ugyanis érdekes volna, holott alig lehet szívnélkül végig menni azon az uton, amelyik a Sárossy- uteától — a kávémérésig vezet . . .

PUSZTULÓ FAJ.

(Regény.)

(8. Folytatás.)

— Az „ALFÖLD“ számára írta: KOSZTKA MIHÁLY. —

Végre esendesülni kezdett. Lassan, vontatott moz- dulatokban emelkedett fel helyéről. Egy-kétszer végig simította homlokát, azután újra visszarokkadt. Gon- dolatai össze keveredtek, alig tudott érzélni. Csak nagy sokára nyerte vissza némileg nyugalmát. Az- után hallkan, önmagához szólva, önmagát kinozva, tépelődő hangon beszélni kezdett:

— Elment. Szeret. Engem szeret s nem Ilmát. De hát akkor miért játszott vele, miért kergette a halálba? Evvel akarta ellenálhatatlanságát kimutatni? Evvel akarta nagyobbítani szerelmét irántam? Vagy talán éppen ez által akarta megnyerni szerelmem?

Hideg borzongás járta át egész testét. Viziói tá- madtak. Felhők, tépett rongyos felhők, köd, folytó köd koválygott körülötte és mikor megszakadtak a felhők, leszállt a köd, a kis Ilma jelent meg előtte. Ott vonaglott a diványon, apró kis kezeivel annak lecsüngő selyem bojtjait tépdesve.

Rémlátásai oly erővel és oly elevenséggel hatot- tak idegeire, hogy reszketve kiáltott fel:

— Nyugodj meg, kis Ilma, nem fogom szeretni, nem, nem . . .

Azután végig terült a diványon és úgy siratta a boldogságát . . .

Hosszu idők, keserves napok multak el.

Tallián mindig szenvedélyesebb, Margit mindig sápadtabb, az öreg Reingruber mindig szárazabb, soványabb lett.

Margit már előre irított völegénye látogatásától. Nem tudott mit felelni annak faggató kérdéseire. Hisz mit is felelhetett volna, ha kérdezte:

— Miért olyan sápadt?

— Miért olyan szótlan?

— Miért rázkódik össze, ha megérintem?

Olyankor csak lehajtotta fejét és még sápadtabb, még szótlanabb lett, teste jobban remegett. Oh, de mi voltak e kinok azokhoz, miket atyjánál szenvedett.

Az öreg olyan örömmel fogadta leányát, úgy kapott keze után, mint a fuldokló a szalmaszál után és szakadozott beszédét mindig így végezte:

— Ugy-e, sohse hitted, hogy még báróné lesz belőled. Lám, lám, a ki szép, azt megjutalmazza az Isten. Báróné leszesz, báróné.

Margit ilyenkor csak összeszorította ajkait, pedig azt szeretete volna mondani:

— Soha, soha!

De nem mondta, hiszen egyetlen szavával megölte volna beteg, szenvedő apját.

Ilyen komor egyhangúság között telt el az év. A báró már a lakodalmat kezdte emlegetni és Margit előtt ilyenkor tűnt fel helyzetének szörnyű volta. Mit tegyen? Ha hozzá megy, Talliánhoz, meggyalázza Ilma emlékét, ha nem megy, apját öli meg.

Aztán szívét is olyan tompa fásultság lepte meg. Egy év hosszú.

Sokat hallott Talliánról. Mondták, hogy csak pénzeért veszi el, hogy sohse szeretett az az ember. A kártya annak a mindene. Azt is mondták, hogy szeretőt tart, kit ő szedett fel a porból és most tartja kényének.

Ezt még megbocsátotta neki, hanem az öreg doktor, ki a kis Ilma halála után engesztelhetetlenül gyűlölte a bárót, még mást is mondott. Azt mondta, hogy Talián hamis váltókat adott ki apjának a nevére, „hisz lesz majd elég pénz, — mint megjegyezte — ha a vén vastuskó felfordul.“

Ekkor megutálta. Gyűlölt lett előtte az a férfi, ki nemesak a kis ártatlan, vakon bizó hugát üzte a halálba, hanem még az ágyhoz láncolt, szenvedő apját is meggyalázza.

— Nem leszek ilyen férfié! — tört ki belőle az utálat.

— Hát apád! — szólalt meg benne egy hang s akkor a gyűlölettel szikrázó szemek elhomályosultak, a dacos arc elborult és kiegyenesedett teste összeroskadott.

Probléma volt ez, kínos megoldhatlan probléma. Inkvizitorok sem gondolhatták volna ezt jobban ki. Százszor kiáltotta:
Nem leszek övé!

És százszor mondta ez a hang:

— És apád?

Ezek voltak legszörnyűbb napjai, midőn efelett tépelődött. Ilyenkor, midőn lelke már kifáradt a küzdelemben, szíve csordultig tellett meg a gyűlölettel, szemei körül kékes karikák képződtek, ilyenkor mély keservvel sikoltott fel:

— Mint irigyellek kis Ilma.

(Folytatjuk)

SAISON I.

Itt volt Ilus a nagy dics,
S mindenki volt a színházba
Ki elegáns akart lenni:
Pálmait meg kellett nézni.
Volt olyan ki többször nézte,
Mert a sik így követezte,
Faklyászene lóki fogás
Mind csak olyan reklám fogás,
Tagadhatlan, hogy Ilusnak
Hangszálai rég elkoptak.

Uj lapunk van régi néven
Vámon nyerünk, vesztünk récen
Zászlójára az van írva,
Szent ügyekért szállunk sikra
S a fő zászlótartó okos
Vagy legalább is óatos,
Mert elcégre a publikum —
Illetékes s döntő fórum!
Prenumerál, vagy küld vissza...
Ő tudja, hogy mi a hiba.

Tácirnak sok szomorú hírt,
Beteg Edeárd az angol king
A királynak megjósolták
Hogy őt meg nem koronázzák.
Elmaradt a koronázás,
Ünnepélyek és még sok más,
Szegény tizezer szobalány
Sajnálom őket calahány,
Így már most ők nem teáznak
Mint vendégi király háznak

Nagy kincs ám: szűz becsület
Jaj annak kin az megesezt —
Hogy rásütik, bárha mágnás
Becsülete nagyon szálkás,
Rájárt a rúd Forgách grófra
Nem türték a kaszinóba.
Kigolyózták a főurak,
Ez sem új már nap alatt:
Ha kisérik a szemetet
Találnak ott még eleget.

Vakáció, mi édes szó,
Gyermekszívben tabaszobtó,
Vége már az iskolának,
Tizhónapi tanulásnak.
Diák álmok legszebbike
Ket hóig most nincsen lecke.
De nemcsak az iskolában
Fönn a képviselőházban,
Szintén már nem üléseznek,
A hónapjuk elszélednek.

TÖVIS.

BOHEMNÉP.

A hold már aludni készül . . . Lassankint kiluszunk a menybölt fénylő lámpásai, a csillagok. Tünezni kezd a szomorú, hangtalan éjszaka. Szürküllet ül az utcára. Derengő hajnal nyitogatja a szemét, s mire felkel, reggelre mindenütt előbuggyan az élet. Zaj, láрма jön az éjjel döbbenetes esőndje helyébe, miután emberekől benépesedett az utca. A „struggle vor life“ hívja őket, hogy odaálljanak a napestig tartó verejtékes munka elé.

S mikor a koránkelő, kialudt emberek nekiindulnak az utcának, a reggel szürkülletjében aludni térnek: a szabad szerelem festett arcu lánya, az éjszaka vándorlegénye, a kucséber, s még valaki. Pld. egy fiatalember. Hazafelé tart, meghuzódva a házak mellett. Fején nagy kalap, s alóla hosszú haj kandikál ki. Vállán bő, Carbonariköpeny, nakán esokorra kötött, a la Heine nyakkendő. Egy kicsit jókedvű, tán pityókos is, de mindenek előtt álmos. Önök tudják, hogy ez: az átvirrasztott éjnek mulató titánja. A bohém. Ha előbb hagyjuk, hogy kialudja magát, álmolván szépet és káprázatost sikerekről, boldog dicsőségről, s azután magkérdézzük, hogy foglalkozásra nézve ki légyen, menten kapjuk a választ: művész vagyok. Mondván pedig azt olyan hangon, mely hasonlatos a francia napkirályéhoz, midőn kidörögte korának szenzációját: az állam én vagyok. S ez így van, nem másként. Valahány művészkedő ember lélegzik a nap alatt, szent meggyőződése, hogy mellyen zsebében ott hordja a — generális botot. Most még ismeretlen közlegény. De valamikor vezérré fog előlépni, s dirigál vele. Valamikor a hangversenypódiumon nő sóhajok röpülnek feléje. Lakására finom vonásu, apróbetűs leveleket hoz a postás. Vagy tán fölnyitják a vasfüggönyt, hogy megjelenjen a színház tapsoló, dobogó publikuma előtt. Megkoszorúzzák, szónokolnak és banketteznek fölötte. Versei mellett ábrándos szívek ezrei érzékenyülnek el. Szobrai előtt kalaplevéve haladnak el. Képei lebilineselik a nézőt. Szóval: taps és dicsőség lesz tápláléka. Mennyire szép is ez . . .

S vajjon nem jól van-e ez így, hogy ez a titkos remény ott lakozik a bensőkben? Vajjon mire való volna akkor a fiatal kor lelkesedése, ambíciója és önbizalma? Ez kell, hogy legyen, hisz' később, időhaldattával egyre fogy, egyre apad. S legtöbbször csak kétségbeejtő, keserűségosztó józanság az, a mi megmarad. Ez a bohém-pálya, a művészember rezignációja, midőn látja, hogy ő, ki generálisnak készült, ime, alig lett több örmesternél. A siker és hódolat pedig másnak jut osztályrészül.

De térjünk vissza a mi bohémünkhöz, ki hazafelé tart, s tán nem is egyedül. Melette egy apró lépésű lány, mondjuk: Mimi. A kis szőke, helyes, dalos Mimi. A ki jó lány, csak egy baja van: nagyon

szerelmes természetű a szíve. S tán tehet róla? Mindenkint szeret, de csak egy fiuba szerelmes. Ezért aztán odaadja mindenét. Esetleg vele is lakik a bohémlegénynyel, takarít, gondozza a házat, meg modelt is áll. Lehet, hogy kopott, kicsi a lakás, de miért baj az, ha nagy benne az álm, ábránd és szerelem? . . . Máshol tán bő jólét van, s dusan terített asztal, itt olykor sok van, máskor meg sokáig alig valami, de azért mindig: aranykedély, s egymásért szerelmesen lüktető két szív. Milyen szépen is írta meg ezt, a bohémélet romantikáját, a francia Murger. Milyen szép történeteket mesélt azokról az áldott szívű, kedvesen zseniáliskodó, de szerencsétlen flótásokról, kik fölnt laknak, jó magasan, a negyedik emeleti padlásszobában. Koplalva szerelmesek, ütök, szidják a copfot, az őket leszorító klikket, a gőgös akadémiát. S mindnyájának van valami égszakasztó, földindító, eszméje.

Azóta is, hogy ez a regény íródott, mindinkább pusztul, eloszlik a bohém élet romantikája. Ma már nagyon ritka a Murger-féle alak. Mára a bohémek azon iparkodnak, — rangjában járjanak.

*

Furesa nép a bohém. Ime a receptje: egy kis szeleburdiság, naívság, kis vagy nagy adag könnyelműség, okosság, csupa szív, finom érzékenység, meg egy porció lázadó természet. S mint Mari néni szakácskönyve mondaná: mindezt jól összekeverni, aztán kész a bohém. Ha pedig a definícióját akarjuk adni, akkor azt következőkép tehetjük: bohém mind az, ki ellentétje annak, a mi örökké rendes, szépen kikéfélt, félféken illedelmes, tuczatemberes, nyárs-polgárius. Ily módon bohémtermesztet lehet az is, a ki nem művészkedő ember. Ezeket azonban a közfelfogás, a rendszerető nénikék úgy nevezik, hogy: lump. Marad tehát a bohém szó azok számára, kik írók, művészek. Kiknek — eltekintve a bohém természetűtől — nem szabad, hogy a belsejük, a lelkük olyan legyen, miként a birkáké, melyek egy nyájba egy akolba valók. Nem szabad egyformáknak lenniök, egymáshoz úgy hasonlítaniök, miként tojás hasonlít a tojáshoz. Kell bennük lenni valami olyan nemesnek, értékesnek, különállóknak, mi n ásbba nincs meg. Ez az érzésben és gondolatban önálló valami az „Én“. Ennek többé-kevésbé tisztán való nyilvánulása szabja meg minden műalkotás értékét, földi életét és sikerét. Vele kezdődik minden művészet. Kiben ez nincs meg, az hiába erőlködik. Hiába növeszti esigába a haját, s utánoz bohém-tempókat. Ha lelke nem járt ott, hol a teremtés tüzeből osztogatnak az istenek, tegye le a tollat, vagy dobja el az esetet. Nem illik s csunyán fog az avatatlan kézben.

Egyébként nem minden művészember szükségkép bohém. De legtöbbje az. Azonban ne gondolja bárki is, hogy a bohémiség nem egyéb, mint könnyelműséggel párosult lumpolás. Dehogya. Az igazí

***) Mutató a Titának könyvéből.

bohémében, nem mondjuk, hogy ez a két dolog egyáltalában nincs meg. De van más is. S ez a más az a tartalmasabb valami a fontos. Ez teszi a bohémet. Ezt mástól ellesni, eltanulni nem lehet. Ide születni kell. A bohémság nem a külsőségekben való hóbort. Vérbeli bohémember épen ezt nullába veszi. Ez egy sajátos temp. ramentum, életfogás, különös kedély, s finom érzékenysége és esiszoltsága a léleknek. Azért hát nincs furább valami, mint az u. n. mű-bohém. Azt gondolják, hogy ez fehér-hollószzerű ritka valami? De még mennyire nem az! Tán csak nem hiszik, hogy az a sok különös viseletű uriember, kik az utcán hosszú hajjal futkosnak, kikkel lépten-nyomon találkozhatnak, azok mind a múzsa kegyeltjei? Csak keveseket csókol homlokukon a múzsa. De ezek a kevesek aztán isteni malasztott hordanak lelkükben. A művészet isteni malasztját.

Folytatjuk.

SAISON. II.

AZ URAM POLITIZÁL.

Arad, június 29.

Kedves Honisch!

Csodálatos változást vettem észre az uramon. Mintha ki volna eserélve. A reggelihez mindig újságot kér s folyton a vezéreikkel olvassa. Eleinte azt hittem, hogy a vezéreikben is vannak pikantériák, mert hisz' az uram eddig csak azokat olvasta.

Utána néztem a dolognak s bizony láttam, hogy azokban a vezéreikben nem volt pikantéria.

Egy reggel aztán megrugta a kutyát, mert közel talált jönni hozzá s azt mondta a kedves Filaxomnak:

— Eredj innen, te merkantil!

Nem tudtam rájönni, hogy miféle káromkodás ez. Sokat törtem a tejemet azon, hogy mi ütött az uramba.

Legutóbb az ebédnél meg azt mondta:

— Ne legyen agrár, ha ez a leves nem kozmás.

Ahá! gondoltam magamban, tehát politizál!

Rögtön megkóstoltam a levest s mint hogy kozmás volt, kénytelen voltam beismerni, hogy én agrárné vagyok. Érti, kedves Honisch, a gondolatkapcsolatot?

Igy esett, hogy az uram belehabarodott a magas politikába.

Kívánsi voltam aztán, hogy tulajdonképen mi az az agrár?

Elővettem az uram s kikérdeztem.

Az agrár, édes lelkem, az valami nagyszerű. Tulajdonképen senki sines tisztában vele, de azt tudom, hogy annyit is jelent, hogy „Üsd a zsidót”. És ez is program. És mért lettél te egyszerre agrár? — kérdeztem aztán tőle.

— Hja, mert most az a divat. Maholnap nem is kapnál meghívót a megyebálra, ha nem vallanék agrár elveket. Meg aztán, tudod, könnyen lehetek képviselő. Mit gondolsz, csak kiállok a piacra s azt mondom: Díszteressék Károlyi Sándor s meg van a mandátum.

— Hiszen akkor te rém okos ember vagy.

Na, ami ezt illeti, elhárítottam vele, hogy az agrárok közt még nekem van valami bölcseségem. Ne

Pezsgő sátor.

gondold ám, hogy oda sok ész kell. Nem nehéz mesterség az. Szídni kell a kereskedőt s azt kell mondani, hogy szövetkezet nélkül az élet olyan, mint a rózsza tövis nélkül.

— Mért kell ezt így mondani?

— Mert ez szép mondás. Az a buta paraszt hadd higgye, hogy az agrárok párnázzák neki a jólét meleg ágját.

— Pedig ugyebár, máskép van.

— Persze. Mi agrárok magasabb célok felé törekszünk. Hogy mik azok, azt tudod, lelkem, most hirtelen nem tudom neked elmagyarázni.

— Hogy van az, hogy most egyszerre olyan divat lett az agrárság?

— Hja, mint minden divat, felülről jön ez is. Ha a walesi herceg a cipőjét a kezére húzza, akkor az alattvaló is úgy tesz. Ha a főispán, vagy mit tudom én ki, agrár, akkor nekem is agrárnak kell lenni. Dehát egyelőre úgy vagyunk, hogy nagyon titkolni kell a dolgot.

— Titkolni?

— Ugy bizony. Vannak bizonyos érdekek, melyek azt parancsolják, hogy visszafojtsam magasan lobogó agrár érzelmeimet. Az érdekeket nem ismerem, de hát az mindig. Ez is a divathoz tartozik.

— Szóval, te agrár vagy, nem tudod mért, de eltitkolod, nem tudod mért. Hát mi a csudát csinálsz.

— Oh, te okos. Hát én tudom? Hát a többiek tudják? Ez így van, punktum.

Mikor aztán láttam, hogy a férjemből nem tudok többet kihozni, nyilván, mert többet már nem tudott volna mondani, abba hagytam.

Furesán éreztem magam. Az én uram politizál. Még megérem, hogy képviselőné, vagy miniszterné leszek. A mai világban semmi se lehetetlen.

Üdvözlí

EVELINE.

U. i. Mondja csak, szabad nekem miss Duncant meg nézni?

EVELINE.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

A színházba való járásnak izgalmas estéi zajlottak le a mult heten. Sona olyan zsúfolt házakat nem láttunk a nyári színházban, mint a Pálmai esték alatt.

Hogy milyen előadások voltak, arról legilletesebb kritikát ezuttal a közönség nyilvánította leg-

jobban azzal, hogy minden este zsúfolásig megtöltötte az ország legnagyobb arenáját.

A Pálmai esték alatt bemutató előadás is volt. A főváros Népszínház kassza darabja, az „Jzé” került színpadra.

Ebben a darabban Pálmai Ilka mellett kiváltak Parlagi Kornélia, B. Szabó József, Polgár Sándor szellemes kupléját szokszor megismételtette a publikum. Igen jók voltak Békéssy Gyula és Sarkadi Aladár.

Kedves vendége volt a színháznak Ivánffy Jenő, kit már ismerünk a mult vendégszerepléseiről. Ivánffy Jenő játékaról csakis elragadtatással lehet szólni.

Ujabbán Rózsa Lili az, aki publikumot fog vonzani a színházba. Vár szerte hangzik már ez a név és a közönség feszült várakozással néz a fiatal művészre felléptei elé. Ismerve a művész fővárosi pályafutását, nagy sikert jósolhatunk neki Aradon is.

Miss Isidora Dun... a híres tánczköltőnő mutatja be művészetét a hét folyamán. A *Robinsonok* bemutató előadását fogja megelőzni a híres tánczos művészies productiója. Nagy előkészületben van a társulat az *Ornagur* című bohózzattal is, amely darabnak a fővárosban is nagy sikere volt.

Robinsonok. Ez a címe Makai Emil, oly fiatalon elhalt poétánk egy kis színpadi termékének, mely e héten kerül bemutatásra az aradi színpadon. Az elhunyt költő ezt az apróságot a néhány évvel ezelőtt lefolyt török-görög háború ötletéből írta s innen veszi magyarozatát a darab görög földre helyezése. Az aradi közönség bizonyára szívesen fogja venni, hogy Zilahy igazgató alkalmat ad neki, az ilyen színpadi bijoutériák megismerésére.

A darab meséje a következő:

Hamilton Kruzvét, (Békés) és szolgálóját Villit (Sarkady) az a baleset éri, hogy tengeri útjuk közepette a hajóskapitány őket holmi kikapósságok miatt bedobhatja a tengerre. Nagy nehezen megmenekülnek a száraz földre érnek. Miután felfedezik, hogy ők egy nem létező szigeten vannak, Hamilton *felfedezi* a szigetet és az angol király nevében elfoglalja.

Azon feltevésüket, hogy a sziget lakatlan, nem sokára megdönti a bennszülött Aszklepiosz (Németh) megjelenése, aki a rendőri tisztet végzi a szigeten. Ettől megtudják a Robinsonok, hogy az idegeneket próbaképen tüzre szokták tenni, hogy azzal áldozzanak az isteneknek. Miután a rendőr szavai szerint csak a jós segíthet a bajukon, elindulnak annak keresésére. A színen ezalatt megtudjuk, hogy Polydor (Ternyei) szerelmes a szép királylányba, Olympiába (Gazdy A.), aki azonban nem bízik Polydor szerelmében és az ujjáról lehúzott gyűrűt a sűrűbe dobva, megfogadja, hogy annak a neje lesz, aki neki ezt a gyűrűt visszahozza.

Visszakerül Hamilton is, aki leitatván a nála

maradt cognaccal a jóst, ruhát eserélt vele, hogy nagyobb biztonságban legyen. Utjában megtalálja a szép Olympia gyűrűjét. Ebből természetesen egy igen mulatságos bonyodalom keletkezik, amennyiben a királyleány rá akarja kényszeríteni Kruzvét, hogy az ő férje legyen; az azonban Európában maradt nejehez semmi szín alatt sem akar hűtlen lenni. A királyleány ingerülten elsiet, hogy karhatalommal kényszerítse őt.

Ekkor jön segítségére Villi, aki szintén ruhát eserélt a rendőrrel. Így most ők ketten mint bennszülöttek szerepelnek s minthogy Kruzvét a gyűrűt ezer örömmel átadja Polydornak, szerencsésen összehasonlítja őt Olympiával. Az érkező főárkon (*Németh*) tévútra vezetve Aszklepiosz a rendőr és Telamon, (Sarlay) a jós idegen ruhái által, azzal bizza meg Kruvét és Villit, hogy azokat dobják be a tengerbe. Éppen végre akarják hajtani az ítéletet, midőn — egy ágyúlövés által figyelmeztetve — észre veszik, hogy hajójuk a sziget felé tart, hogy felvegye őket. Megkegyelmeznek tehát a sziget két főtisztviselőjének és a tengerbe ugranak, hogy a hajó elé ussanak.

Természetes, hogy így rövid kivonatban színi se lehetett adni a Makai pompás, egészséges humorának, ami pedig a darab főerőssége.

Ez a kis gondolat annyira inspirálta a szegény poétát, hogy tervbe vette annak nagy, három felvonásossá való átdolgozását. A magyar irodalomnak nagy kárára van, hogy ebben korai halála megakadályozta.

TOILETTE-KÉRDÉSEK.

Arad, június 28.

Olyan a divat, akár csak a szeszélyes szép asszony, a kinek minden kívánsága parancs és a ki úgy táncoltatja az imádót, a hogyan neki tetszik.

Hónapokig, évekig parancsol ránk egy formát, azután hirtelen gondol egyet és eddigi favoritjének éppen az ellenkezőt emeli pajzsára. Mulnak a szezonok, változnak a divat szeszélyei és a mi mindent újnak hiszünk és újnak nevezünk, a mit a divat teremt, pedig ezeknek többnyire nagyon régi az eredete.

Most például elvagyunk ragadtatva a csipkekesztyűtől, valamelyik számottevő párizsi divathölgy, unalmában talán, egyszer kotorászott egy skatulyában vagy táskában, a hol mindenféle régi, dedanyjától reámaradt holmikat tartogattott. A mint ott turkál, véletlenül kezébe akad egy pár régi csipkekesztyű. Bolondságból, mint a gyerek, mikor az apja cipőjével csoszog s abban óriási mulatságot talál, felhuzza s imme, a keztyű, a mely a sok fekvésben kissé összezugsorodott, szépen, feszesen simul a kézre, a karra, a gyémántgyűrűk nagyon szépen csillognak keresztül rajta, a bőr fehérnek látszik alatta.

Másnap egy estélyre már azzal megy: egy hét mulva pedig az összes barátóinak van eszpekeztüje.

Már a télen nálunk is viselték egyesek a eszpekeztüüt bali ruhákhoz, most azonban nyárra még általánosabb lesz a divat. A ruhák többnyire rövid ujjakkal készülnek s könnyű foulard, finom batisztruhákhoz mennyivel szebb s mennyivel könnyebb a eszpekeztüü, mint a nehéz, rögtön piszkos szarvasbőr vagy glacé-keztüü.

Ugyanabból a régi skatulyából kerültek elő az ódivatu karkötők, a melyeket most újra viselnek s a melyek ezekhez a eszpekeztüükhöz különösen illenek. Azt hiszem, szinte mindnyájunknak van legalább egy afféle, nagyanyánkról ránk maradt széles szalagszerű aranykarkötője. Van ilyen fonott aranyból, vagy egyszerűen sima, széles aranypánt ez, a mely kövel, vagy aranyfonattal van díszítve. Ezeket most ott, a hol a rövid ruhatj végződik, a könnyök alatt viselik. Ez jó azért is, mert a megszorítás által a kar kövőbbnek látszik, a mi mostanság nem igen árt, lévén a divatos szecessziós alakoknak sokszor kissé sovány, — különösen az alsó karuk.

A könnyű, lenge nyári ruhák mellett elterjedtek a fél hosszú kabátos ruhák fekete tafotából, elegáns sétaruháknak viselik fürdőhelyeken, a mikor nines tulságos meleg, — könnyű nyári lusterhez hasonló „homespun“-ból, lodenből és vászonból pedig utazásra nagyon alkalmasak. A térdig érő és egészen hosszú kabátok továbbra is divatosak. Sőt az utóbbi időben kissé elhanyagolt gummi-köpenyeget is viselik megint újabban. De az ilyenfajta kabátok mellett egy kis hajlandóságot észlelhetünk a felöltő divatjában arra, hogy visszatérjünk a jó ideig bojkottált gallérokhoz. Gummi-gallérok nagyon divatosak utra.

A hosszú kabátok, gallérok utazásra legegánsabbak kockás-szürke, barna- vagy skót-selyemből.

Nagyon fashionable most utazásra egész könnyű kockás selyem-empire ruhában menni, ugy, hogy ruha, felöltő vagy gallér és kalap ugyanabból a selyemből készül. Olyan árnyalatu sima selyem a díszítés rajta.

Mondanom sem kell, hogy a szoknyát ingbluzzal továbbra is nagyon viselik és az ilyen kimondottan utazásra készült empire ruhát esakis a nagyobb fényt kifejtő hölgyek engedik meg maguknak.

Szenzációs ujság az olyan kis kabát, a melyet a gro-mok szoktak viselni. A kerek fémgombok helyett szép valódi vagy imitált gyöngyök vannak. Ehhez hasonló az olyan egész sima, egyszerű kosztümruha, a melynek a kabátja oldalt záródik egy gombolással. A gombok helyén két valódi gyöngy vagy más drágakő van, a melyet kis aranylánc tart össze. Úgyes gondolat, mert így nyerve van még egy terület, a hová ékszer lehet alkalmazni s mert talán még soha, a francia császárság idejében sem volt divatosabb az ékszer, mint most. A kalaptük, kis biztosítótük, napernyőnyelek, hajba való kiesi fésük mind értékes ékszerdarabok ma. A nagyobb alkalmakra még a kalapokat is valódi gyöngyökkel díszítik.

Divatosak még a fekete tafotakabátok fekete „Che-

nille“-petyekkel és szalmamintával. A szalma különben is ujság, bele szöve a tafotába.

Cipőket szarvasbőrből készítenek minden színben, ugy, hogy most már lehet mindig olyan cipőt viselni, a milyen színü a ruha. Fehéret viselnek sporthoz, a szürke és sárگا, de különösen a szürke szarvasbőr cipők azonban már nagyon elesépeltek. A kimondottan járásra, gyaloglásra szánt cipőkön kívül más cipőre már nem tesznek angol sarkot, a francia magas sarok Louis XV. a legdívatosabb. Lakkcipőt hölgyek már nem hordanak, még estélyre sem, e helyett fekete selyem cipőket viselnek.

Legújabb dolog cipők körül a pneumatikus kauesuk-sarok, a mit belülről alkalmaznak s a mivel járni állítólag sokkal kellemesebb s a járás sokkal kevésbé fárasztó is, mint a rendes magassarku cipőben.

Alkalmunk lesz most szép ruhákat látni azon az ünnepélyen, a mit a martinique-i szerenesétlének felszegélyezésére rendeznek. Mert hiszen rendszeren az ilyen jótékony ünnepélyeken szokták a legnagyobb fényt kifejteni. Megszólalt, megnyílt a föld, 40.000 ember pusztult el s talán még több lett földönfutóvá s mi, az ő testvéreik segítségükre sietünk, ugy, hogy szép ruhákba öltözünk, énekelünk és táncolunk. Mennyivel szebb volna, ha a bőkezűség megnyilatkozna magától az emberekben és ha mind-egyiknek spontán adakozása gyűjtené őket egybe anélkül, hogy jótékonyágukért ellenértékképen mulatságot követel-nének! — Így szólnak a világjavító karakterek.

De sajnos, mi még nem érkeztünk el a tökéletességnek ilyen magas fokára. A jellemnek megvannak a maga gyöngességei, ezeket kell provokálni, ha a nagy általános-ságot mozgósítani akarjuk.

Öltözzenek hát csak szépen fel Budapest szépei, leg-alább lesz alkalom meglátni, hogy nálunk is fejlett már az izlés s ráadásul szurják le a jegyek árát.

Így minden kötelményt kielégítünk s csak a férjek maradnak sajnálatraméltóak. De hát ezen már épen senki sem változtathat: — ha csak egy őket felszegélyző ünne-pélyvel nem.

Mand.

IRODALOM.

(d) **Eladó szlvek.** Ez a címe *Kosztka* Mihály legu-jabb elbeszéléseinek, melyek egy hosszukás, díszes füzetbe foglalva kerültek ki a nyomdából. *Kosztka* Mihály neve nem új az elbeszélő költészet terén. Nem új előttünk: aradiak előtt, kik minduntalan olvashatunk tőle valamit. Elbeszéléseit olvasva, mindenki tapasztalhatja, hogy *Kosztka*ának az *alapeszme, a tárgy megválasztásában kiváló ereje rejlik.* Író emberről ez a legfontosabb kellék s ha ehhez hozzávesszük *Kosztka*ának sima, gördülékeny, szá-lon nyelvezetét, megtaláltuk e legújabb kötetében is a hí-vatott író kvalitásait. Pedig *Kosztka* nem is szentelheti teljes erejét és idejét költői vénájának, megyei hivatalnok léttére, esakis a mindennapi munka lerovása után veheti újból a — tollat kezébe. „*Mária*“ és „*A Sárfaj leányok*“ című novelláinak tárgyait oly jól, érdekeszítően tudta meg-választani, hogy ezek elég bő anyagot nyújtanak egy-egy nagyobb regény feldolgozásához is. Ezt lehetne elmondani

jelen füzetének minden egyes elbeszéléséről. Csak *Dragi csevecs Lázárné* című elbeszélésében nem értjük, hogy miért tünteti fel és aposztrofálja Dragicsevecs Lázárt, a nábob *vá*-férjét gyáva lelkűnek s oly férjnek, ki eltűri, sőt maga azon van, hogy Urbán Jenő megyei aljegyző nejjének lánykori ideálja, a kőszahírek takargatása végett újból udvaroljon. A ki a szerb, vagy Kosztka szerint ráé férjek lélektanát, a szerb tyпуст ismeri, az tudja, hogy legyen az a ráé bármily szalon ember, de legyen bármily társaságban szereplő, nem hogy keresne nejjének udvarlót, hanem ha ilyen akadna — leütné lábáról. E tekintetben sohasem volt *szálón Mensch* ráé ember s azt hiszem ezt nem is lehet tőle zokon venni. Olyan az a ráé temperamentum, — s valljuk be, hogy más nemzetiségű férfinél, *ha férfi* így van — hogy ily esetben a legnyersebben, legelszántabban eljárna. Pláne a novellában a dolgok oda fejlődnek, hogy midőn Dragicsevecs meggyőződik nejjének, a szegény megyei iktató leányának hűtlenségéről, nem a hűtlen hitvest s a — gaz esábitót, de önönmagát emészti el, öngyilkos lesz. — Nem, ezt egy ráé sohasem teszi, hanem — mint azt *valóságban* néhány évvel ezelőtt egy nagyszabeni kapitány tette — *radkálisan* elbán mindkettőtől. De, hisz különben ez csak *mese*, s csak azért akarjuk a kontrasztot feltüntetni, mert Kosztka többi novellájában a történeti hűség és a lélektani motívumok oly igazak, találon, hűen vannak esetelve. Erősen karakterizálja írói tollát, hogy az úgynevezett *gentryvilágot* jól tudja előállítani, s így novelláinak legtöbbször ezekkel foglalkozva, *modern-kötetet* bocsátott az olvasni szerető közönség rendelkezésére. — A esinót kötet *Réthy L. és Fiu* nyomda-cég betűivel jelent meg.

A NAGY VILÁGBÓL.

( ) **Az angol király** koronázása elmaradt. A sors, a végzet nem néz rangra, méltó sápra: a hatalmas koronás fők és minden a nap alatt, ki van téve a végzet hatalmának. Az elnyomott burok lelkük mélyén bizonynyal az Isten újját látják működni Edvard király elmaradt koronázásában. Európa fejedelmei, a nagy angol birodalom távoli gyarmatai esküdtek képviselőiket Nagy-Britannia fővárosába, a hol nagy munkával és tömérdek pénzzel készítették elő a ritka ünnepet. A királyi párnak Windsorból Londonba érkezésével megkezdődött a koronázás ünnepségének megállapított sorrendje, a mely a napokban hirtelen megszakadt és a koronázást bizonytalan időre elhalasztották. A mi hír most Londonból érkezik, nem szól többé a fényre, pompára kíváncsi tömeg tolongásáról, hanem réműletről és aggodalomról beszél, a mely elfogta a sok ezer embert, a ki ünnepi kedvben koronázást akart látni. A királyt már megoperálták. Az operáció, mint a táviratok mondják, sikerült és nagy megkönnyebbülést szerzett a betegnek, de tudja mindenki, tudós orvosok nyíltan hirdetik, hogy a király baja nagyon veszedelmes. Azok a szavak is, a melyek az angol parlamentben hivatalosan elhangzottak, igen súlyosnak és aggodalmat keltőnek mutatják a király betegségét. A nagy ünnepnek egyszerre vége szakadt. A mi megmaradt belőle, az a londoni szegény emberek nagy ebédje volt, a melynek megadását a király rendelte és a csütörtöki s pénteki nemzeti ünnep. De akkor nem örömtől újjongó ének fog visszhangozni London templomaiban, hanem áhitatos zsolozsmákkal a király fölgyógyulásáért fognak könyörögni. Vajjon a burok a távol Afrikában imádkoznak-e hatalmas elnyomójuk életéért. Hiszen ők annyira szelíd jóságos lelkű emberek, hogy szasadságuk halálával is képesek a legnemesebb tetre.

* **Forgách Antal gróf** — *fekete golyóit* elteheti emlékeül annak, hogy ő is tagja volt a — *mágnáskaszinónak*! Ez az úgynevezett kigolyózás, mely után — telivér mágnás felfogás szerint — az „*erkölesi halál*” következik, nagyon sokáig tartott. Vége az lett, a mi a hosszú betegségnek szokott lenni. — Csakhogy ez alkalommal emberükre találtak. Ez a *golyózási eljárás* valóságos cirkuszjátéknak tünik előttünk. Azon különbséggel, hogy hosszabb ideig tartott a játék, mint ez egy cirkuszban tartani szokott. S, hogy nem is lehetett unalmas a játék, kitünik abból is, hogy 20 fekete golyóval játszottak 2 fehér golyó ellen. — *Mi*, kik *künnrekedtünk* s csak kívülről lehetünk hallgatói ennek a különös játéknak, csak abban a szerenesében részesültünk, hogy azoktól, kik a *nagy belépti díjat* a cirkuszban megfizették, az *előadás után* a deliquent zsákmányul kaptuk, hogy mi is mulassunk rajta. Különös egy cirkusz is ez: *nincs karzati publikuma!* A karzati publikumot itt az képezik, aki — künn van. Ennek a karzati publikumnak száma egygyel most *megszaporodott*. A nagy tömeg nyert egy *erkölesi halottat*, aki ugyan sem nem lopott, sem nem esalt, aki lehet tartalékos tiszt s kit Ó felsége, a király nevében intékező bíróság felmentett, mellesleg országgyűlési képviselő is, de mágnás létére: nem lehet tagja a mágnás kaszinónak! Miután az előadásnak vége lett, kezdődik a — *kritika*. Az erkölesi halott, ki — hála ép esznek! — *még él* és nem is akar oly hamar meghalni, azt mondja, hogy *Ivanka* úr, ki adáz ellensége s ki az egész hajszának, az emberirtó hadjáratnak kezdője volt, miután minden vagyonát elköltötte, *kártyából él* a: *mágnáskaszinóban*! Szó se lehet róla: elkeseredett lehet az ember, ha kigolyózzák egy *oly előkelő* testületből, de azért ne higye azt *Forgách* gróf, hogy újságot mond, ha azt írja, hogy vannak — így *Ivanka* úr is — kik dacára, hogy *tagjai a mágnás kaszinónak* — kártyából élnek. Tudunk mi több esetet. Ismerjük azokat jól! — Szegény *Jakabfy* Tódor! Mily gavallér gyerek volt: szórta a pénzt; nyertek tőle a megnyit akartak. Midőn aztán — elfogyván körülbelül 2 milliója — egy izben egy *nagy gavallér barátjának egy törvénybe ütköző játék után* (ide nem szabad a rendőrnök belépni, mert: a törvény előtt *minden* ember, *csak* a mágnás nem egyenlő!) néhány ezer forinttal adósa maradt, nem erkölesi, hanem *valóságos halottá* tették. Szegény Tódor! No! — de mi is egy emberi élet! — De azért csak golyózzon a mágnás kaszinó, a kigolyóztak azonban gondolkozzanak mind olyan okosan, mint *Forgách* gróf, aki ezuttal is megmaradt a közélet porondján! Ez a kigolyózás a *demokrácia nyeresége*. *Egy munkás*, régi magyar főúrral többet nyert! Am váltsa is be *Forgách* szavát! Golyózzanak ki többet, hadd váljon belőlük: *hasznos, dolgozó* ember. Csak golyózna ki az a kaszinó úr embereket is, kiknek *megmaradt a pénzük*, *nem kártyázták el*. Milyen különös, de régi mondás: *Mig van pénzed, van — becsületed!*

A hírlapirodalom köréből. Lapunk más helyén jelezzük, hogy az „Arad és Vidéke” gazdát és szerkesztőt cserélt. *Tishti* Lajos nyugalmomba vonulásával *Schröder* Béla budapesti hírlapíró lett a felelős szerkesztő; a lapot pedig a Gyulai István nyomdatársaság mint szövetkezet adja ki. A lap új munkatársai lettek *Illés* Zsigmond, *Kintzig* Kopár Ferencz és *Kosztka* Mihály lapunk szépirodalmi munkatársa. *Tishti*

Lajos továbbra is külmunkatársa, tárcaírója maradt az Arad és Vidékének.

Benedek Árpád, a lap volt társzerkesztője, miután függetlenségi politikai elveit a jövőben is, mint eddig immár nyolc év óta fennakartartani, kilépett a lap kötelékéből. Ez alkalommal nem is mulaszthatjuk el, hogy róla meg ne emlékezzünk, bár mindnyájan ismerjük — nyolc évi ittléte óta — az ő hazafias ténykedését úgy a függetlenségi politika, mint minden társadalmi téren. Széles szakismerettel bíró, olvasott, nagyképzetségű íróember, jeles politikus s kitűnő szónok. Azon írók közé tartozik, kik nem hasbeszélők módjára gyártják cikkeiket. Vezérekkeinek kiindulási pontja: a mindig jól megválasztott eszme, sok alap igazság s az ehhez alkalmazkodó nagy szaktudás, tollának tömör, szép magyaros irálya. Elmondhatjuk róla, hogy a jelenlegi vidéki hírlapírók között a legelsőbbek közé tartozik. Mindnyájan jól tudjuk, hogy *Benedek Árpád* neve mily szoros kapcsolatban van városunk függetlenségi mozgalmaival s ezt most annál nagyobb nyomatékkal konstatáljuk, mert a megindítandó függetlenségi napilap felelős szerkesztői állását vele óhajtja a függetlenségi párt betölteni. E szerencsés választáshoz mi csak szívből gratulálhatunk annyival is inkább, mert megvagyunk győződve, hogy *Benedek* kartársunk, ha majd *egyedül* áll az új lap élén, senki által sem akadályozva még nagyobb és üdvösebb tevékenységet fog a függetlenségi és 48-as párt érdekében kifejthetni, mind eddig képes volt. *A függetlenségi és negyvennyolcas párt* végrehajtó bizottsága különben ez ügyben tegnapelőtt a következő értesítést bocsájtotta ki:

Polgártársak! Az „Arad és Vidéke“ megszünt a függetlenségi és 48-as párt elveit valló hírlap lenni. Mi hazafias kötelességünknek tartjuk egy, a függetlenségi és 48-as párt elveit valló hírlapot megindítani.

Ez okból Müller Károly elnök, Barabás Béla, Benedek Árpád, Kiss Ferencz, Mülek Lajos, Magyary Ferencz, Müller Gyula, Nagy Sándor, Nagy Kálmán, Péterfy Antal, Reicher Ferencz, Schwarcz Jenő, Steiner Jakab, Szalay Arnold és Vizer Lajos biztagokat küldöttük ki.

Törökvésünk sikerében bizunk, a tárgyalások folyamatban vannak, — kérjük türelmüket.

Az aradi függetlenségi és 48-as párt végrehajtó-bizottsága.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá czimzendők.

S. T. Arad Az asszonanc, épen mint *rim* idegen szó. A magyar nép, jóllehet (egy idő óta legalább) mindeniket használja nem tudott neki nevet adni: neki a vers, a nóta *rámegy, kimegy* s azzal beéri. Hogy valaha *rim* helyett a örögéhez hasonló mértéket használta, melyben choriámb s láb volt a tulnyomó, arról esárdásaink s a nagyon régi „Leányfal László“-féle gyermek játékok dallamai bizonyosságot tesznek.

Hogy az *asszonanc* népünkkel nem oly idegen mint neve, azt megmutatni könnyű. Midőn a régi költeményekben, dalokban így rimeltek: „*szemünk-füleink, apjával-bátyjával, súlyedeztek-tévedeztek*“ stb. s volt *rim* elég: akkor nevettek a nép ügyetlenségét, hogy hasonló jó rimeket nem talál hanem ilyenekre szorul dalaiba: *földet tőled, rakva — alma* stb. Pedig a népnek öntudatlanul jobb ízlése volt, mint ama rimelőknek: ő ragot *agyan-azon* raggal ritkán hangoztat, inkább vesz. — olyan a milyen — asszonancot. Például:

Né szomorkodj, *légy* éig,
Nem lesz ez *mindig* így

Huzd rá *czigány*, disznót *adok*,
Nem turja fel az *udearod*.

Igyunk, igyunk *kivilágos viradatig*
Megfizet, aki reggelig *alszik*.

Vigyen el a *sárga* halál,
Takarítson *sáruya* alá.

Itt ez utóbbiban az *asszonanc* a *sárga* és a *sáruya* szókra is kiterjed. Ezekhez nagyon, nagyon sok hasonló *asszonanc* verselés van a népköltészetben.

A magyar költők között Csokonai verselt leginkább szeretettel *trokheusi* verselábakkal:

Földiekkel játszó
Égi tünemény,
Istenégnak látszó
Csalfa vak remény.

A *Trokheus* tökéletes ellentéte a jámbusznak és a magyar hangsúlyos *rythmussal* leginkább megegyezik. A többi kérdésre engedje meg hogy most nem válaszolunk. Lehet hogy általánosítani fogjuk a legszellemesebbet: arra majd olvasóink fognak megfelelni. Hogy gyűjtött öt előfizetőt, azt köszönettel vesszük.

Tatjana Arad. Bocsánat, de igazán mondva, hogy Ön nem sürgette, hát elfeledkeztünk arról: előjegyzésbe van véve a következő számra.

Falusi Terka. Kétségbe ejt Nagysád — az Istenért — nem győztük elolvasni, csupán egy van köztük tűrhető: ha időnk lesz átgyurjuk, egyébként, üdvözlöt.

Jenni Kolozsvár. Miért a hallgatás? . . .

R. M. Budapest. Kérjük mind a kettőt.

Nemközlhetők: *Paprika Janesi.* — Dal az uborkáról (*még nagyon korai.*) — A megtévesztett publikum. — Szeretni és nem szeretve. — Feleségem fürdőzik.

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkoznak.

